

Вимоги до оформлення відгуків та рецензій

Наукова робота учнів обов'язково має бути оцінена відповідними фахівцями (досвідченими учителями, науковцями, спеціалістами певної галузі). На конкурс-захист науково-дослідницьких робіт разом з дослідженням, оформленим відповідно до вимог, що висувуються до робіт такого типу, подаються відгук наукового керівника та рецензії.

Відгук наукового керівника має розкривати такі положення:

- актуальність теми дослідження та рівень її складності;
- уміння учня працювати з літературними джерелами з теми дослідження, критично їх оцінювати і узагальнювати;
- уміння учня користуватися сучасними методами дослідження;
- ставлення до роботи, організованість і самостійність, творчий підхід та ініціативність під час підготовки дослідження.

Зміст **рецензій** має відображати результати аналізу й оцінки роботи з таких питань:

- актуальність та складність обраної теми;
- самостійність і повнота викладу матеріалу;
- ступінь обґрунтованості положень дослідження;
- достовірність і новизна наукових тверджень;
- відповідність результатів виконаного дослідження меті та завданням роботи;
- аргументованість висновків;
- можливості впровадження результатів роботи;
- стиль і грамотність оформлення дослідження.

Оцінка наукових положень і результатів дослідження має бути об'єктивною та відбивати як позитивні, так і негативні аспекти роботи. Зокрема у рецензії подаються зауваження щодо змісту дослідження, наголошується на висновках і твердженнях, що викликають сумніви, пропонуються рекомендації щодо подальшого розв'язання поставленої проблеми дослідження, вказується на можливі шляхи практичного використання результатів дослідження.\

Рецензія – складений фахівцем критичний відгук на твір (науковий, художній, публіцистичний), що містить зауваження, пропозиції та висновки. **Метою рецензії рукопису** зазвичай є рекомендація твору до друку. **Мета рецензії опублікованого твору** – складення йому аргументованої фахової оцінки.

Реквізити рецензії такі:

1. Назва документа (Рецензія на...).
2. Зазначення у назві:

- заголовка рецензованої роботи та її обсягу (...рукопис посібника «Тестові завдання з української мови. 5 клас», обсяг – 100 с. комп'ютерного набору,...);
 - прізвище та ініціали автора рукопису (...автор - В.Ф.Жовтобрюх);
 - для виданих творів - видавництво та рік публікації (Харків: «Ранок», 2000).
3. Текст, що містить:
 - загальну характеристику теми аналізованої роботи та порушеної в ній проблеми, обґрунтування її актуальності, мотивації створення;
 - стислий виклад змісту роботи;
 - критичні зауваження, пропозиції;
 - висновки.
 4. Підпис рецензента, завірений печаткою.
 5. Дата.

Основні вимоги до рецензії: науковість, об'єктивність, недвозначність у висвітленні думок, доброзичливість, обґрунтованість висновків.

Характерними для рецензії є такі слова й вирази (мовні кліше): *автор показує (висвітлює, наголошує, заглиблюється, аргументує, аналізує, систематизує, вводить в обіг, розкриває, підкреслює, відтворює, охоплює, сперечається, полемізує, відкидає, заперечує); рецензована робота характеризується...; актуальність її визначається...; цінність роботи полягає в...; шкода, що у роботі немає (бракує)...; замало (непереконливо) висвітлено...; не розкрито...; робота має високий (низький) науковий рівень; заслуговує на схвалення...; становить певний (вагомий) внесок у розвиток...*

Висловлення зауважень і рекомендацій є для рецензії необхідним. Зазвичай перелікові помічених у рецензованій праці недоліків передують такі мовне кліше:

Відзначаючи в цілому відповідність рукопису вимогам Державного стандарту та змістовим лініям програми, схвально оцінюючи його змістове наповнення і методичний апарат, а також інноваційну структуру, вважаємо за потрібне висловити деякі зауваження і пропозиції...

...Разом з тим, можна вказати й певні недоліки в роботі, подолання яких, як здається, підвищить якість роботи ...

Дозволимо собі висловити кілька рекомендацій, які, як нам здається, могли б поліпшити зміст роботи...

У плані побажань можна зауважити таке...:

Найчастіше методистові або вчителю на прохання освітніх установ чи видавництв доводиться рецензувати рукописи підручників або навчальних посібників. Можна запропонувати такий **алгоритм роботи над рецензією**.

1. Ознайомившись з анотацією та передмовою до рецензованого рукопису, з'ясувати його адресата, мету й концепцію рецензованої роботи. Визначити ступінь актуальності роботи.
2. Визначити, відповідно до вимог якої навчальної програми створено підручник чи посібник. Простежити, чи повною є така відповідність, (чи обґрунтованими є відхилення від програми, якщо вони є).
3. З'ясувати наявність (відсутність) у рукописі інноваційних підходів до навчання, визначити міру їхньої ефективності.
4. Визначити рівень науковості викладу навчального матеріалу.
5. Звернути увагу на відповідність викладу віковим особливостям учнів.
6. Зазначити бажані доповнення (скорочення) щодо теоретичної частини роботи.
7. Скласти оцінку якості та систематизації дидактичного матеріалу. Зазначити бажані зміни (доповнення) щодо нього.
8. Визначити, наскільки оригінальною є рецензована робота.
9. Сформулювати висновки (рекомендувати до друку; рекомендувати до друку за умови виправлення вказаних недоліків; не рекомендувати до друку).

Олена Оперчук

РЕЦЕНЗІЯ

на роботу "Альтернативний текстовий квестер та програма для створення квестів Question" учня 10-го класу гімназії №6 м. Запоріжжя
члена гуртка інформатики Центру науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» м. Запоріжжя
члена Запорізького обласного відділення МАН
Балабанова В'ячеслава Олексійовича

Наукова робота "Альтернативний текстовий квестер та програма для створення квестів Question" присвячена актуальній проблемі повернення читачів до книги, як джерела інформації. Шляхом розробки програмних інструментів для конструювання текстів квестового типу автор пропонує створювати нові, цікаві, з точки зору змісту і способу читання, та корисні, з точки зору області застосування, книги. У роботі використовуються принципи і можливості сучасного об'єктно-орієнтованого програмування. Заслугує на увагу той факт, що автор спочатку дослідив проблеми, які виникають під час вибору книги для читання, а потім висунув власну концепцію, спроектував та реалізував на її основі інструментальний програмний комплекс для створення книг-квестів. Отже автор відмінно продемонстрував себе як дослідника, постановника задачі, а також виконавця, здатного довести справу до кінцевого програмного продукту.

З точки зору моделювання та програмування, робота є досить складною, але виконана вона самостійно і кваліфіковано. Цікавими є перспективи роботи, враховуючи бажання автора щодо використання її для створення квестів для вивчення матеріалів шкільних навчальних предметів.

Без сумніву сильними сторонами проекту є власноруч розроблені структура та механізм використання складових програмного комплексу, оригінальність ідеї наступного використання розробки у навчальному процесі.

Вважаю, що сам автор Балабанов В'ячеслав та його робота заслуговують високої оцінки.

Рецензент Підпис

07.06.2010 17:24:00

ОРІЄНТОВНА СХЕМА РЕЦЕНЗІЇ НА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКУ РОБОТУ УЧНЯ

1. Інформація про автора та тему роботи.
2. Характеристика актуальності та новизни роботи.
3. Умотивованість вибору та формулювання теми.
4. Визначення відповідності роботи обраній темі.
5. Характеристика глибини розкриття теми.
6. Характеристика структури роботи, її доцільності, співвідношення частин, послідовності у висвітленні теми.
7. Характеристика аргументованості висловлених тверджень та використаних фактів.
8. Характеристика супровідних документів (ілюстрацій, схем, таблиць тощо).
9. Характеристика мови й стилю роботи.
10. Характеристика оформлення роботи.
11. Характеристика науково-дослідницьких здібностей автора, його особистісних якостей.
12. Помилки, невідповідності, хиби в змісті та формі роботи, рекомендації щодо їх усунення.
13. Загальний висновок про якість роботи та визначення перспектив дослідника.
14. Підписи наукового та педагогічного керівників, керівника секції.

**Валерій Федоренко. «МАН: практичні аспекти керівництва
учнівським дослідницькими роботами філологічної тематики»
(«Методичні діалоги» №9, 2006 р.)**

РЕЦЕНЗІЯ

**на наукову роботу учня 11-А класу Віталія Федоровича
за темою “Відображення української історії в романі Миколи Лазорського
“Гетьман Кирило Розумовський”**

Тема української історії здавна стала однією з найпопулярніших у вітчизняному письменстві: українські майстри красного слова нагромадили вже величезну бібліотеку різножанрових літературних творів, у яких із різною мірою художності та глибини відображено найяскравіші героїчні й трагічні сторінки нашого минулого. Серед усього огрому творів історичної тематики чимало було і таких, з котрими читач довгий час не міг ознайомитись і дати їм належну оцінку через цілий ряд обставин. Лише нині, в час вивільнення суспільства від догм, обмежень, приписів, нав'язаних тоталітарною добою, у читацький і науковий обіг повертаються високохудожні, глибоко правдиві, довершені твори, зі сторінок яких постає історія України.

Наукова робота В.Федоровича присвячена одному з таких творів – романові українського письменника в Австралії Миколи Лазорського «Гетьман Кирило Розумовський».

У своїй роботі В.Федорович подає докладний багатоаспектний аналіз твору Миколи Лазорського, з'ясовуючи його найголовніші ідейно-художні особливості. Безпосередньому викладові аналітичного матеріалу передують розлогий екскурс в історію становлення й формування підрозділу художньої літератури, присвяченого розробці тем з української минувшини, а також детальна біографічна довідка про самого письменника, найголовніші віхи його життєвої долі та творчої біографії, прикметні риси його творів, причини звернення до історичної теми.

Важливим здобутком роботи є розгляд роману «Гетьман Кирило Розумовський» у тісному зв'язку із творчістю Миколи Лазорського й у щонайширшому контексті української історичної белетристики в цілому, що дає змогу рельєфніше показати вагомість цього твору, досягнення автора в ідейно-художньому плані.

Учень чітко визначає співвідношення у творі Миколи Лазорського правди історичної та художньої, з'ясовує роль авторського начала в інтерпретації історичних подій, реалій, постатей, досліджує підпорядкованість добору історичного матеріалу та його художньої трансформації авторському задумові.

У роботі докладно проаналізовано ідейне наповнення твору, його змістове багатство, обшири авторового думання й особливості його історизму, ідеологічну домінанту епохи, майстерно відображену письменником.

Найбільше уваги приділено в роботі особі головного персонажа – останнього гетьмана України Кирила Розумовського в зображенні М.Лазорського: найголовнішим складникам його особистості, ідеалам і цінностям, поглядам та вчинкам, сходженню до верховіть влади і повній її втраті. Проаналізовано також на належному рівні систему інших образів роману та засоби їх творення.

У своєму дослідженні учень виявляє високий рівень оволодіння методологічними засадами сучасного літературознавства і сформованості навичок аналізу художнього твору в усьому розмаїтті його методів.

Виконана робота свідчить і про глибоке знання учнем української історії, передусім тієї епохи, що була висвітлена в романі Миколи Лазорського, вміння оперувати історичними фактами, давати їм об'єктивну оцінку.

Науковий керівник: /підпис/
Педагогічний керівник: /підпис/
Керівник секції: /підпис/

РЕЦЕНЗІЯ

на наукову роботу учня 11-А класу Георгія Деєва
за темою “Українська пісня у ХХ ст.”

Багато хто з-посеред дослідників стверджує, що пісня є найголовнішим духовним здобутком нашого народу, пісенність – провідною рисою його творчого генія, а особливе поетичне світосприймання – визначальною рисою національного психоустрою, менталітету. І це, поза найменшими сумнівами, так. Адже жоден інший народ упродовж свого існування не нагромадив такої кількості – понад 300 тисяч одиниць – довершених, високохудожніх, чарівливих зразків піснетворчості.

Українці співали завжди. На кожному етапі історії пісня супроводжувала їхнє життя. навіть нині, коли національні культури під потужним тиском маскульту почали занепадати, коли народи втрачають своє коріння під вплив національної уніфікації, українці все-таки плекають свою пісню, бережуть свою пісенну душу. Хоч і не з такою інтенсивністю, але з такою ж яскравістю, самобутністю, майстерністю процес піснетворення триває і нині.

Дослідження Георгія Деева присвячено саме пісенному фольклорові українців ХХ століття, його найголовнішим жанрам, тематичному спектрові, змістовим та художнім аспектам, особливостям творення, функціонування й поширення української народної пісні в наші дні.

У науковій роботі з хронологічною послідовністю простежується шлях української пісні в наші часи, визначаються найголовніші доміанти кожної історичної епохи, відображені в піснях на тематичному рівні, традиції та новації в сучасному фольклорі, психологічні й соціальні аспекти освоєння нової дійсності в піснях. Особливий акцент у дослідженні робиться на аналізові форми пісень: учень з'ясовує найголовніші формальні особливості сучасної української народної пісні (символіка, звукопис, поетика), співвідношення в ній традиційних і новаторських виражально-зображальних засобів. В аналітичній основі свого дослідження учень спирається на найкращі зразки української пісенності, породжені нашою добою.

Дослідження Г.Деева супроводжується добіркою сучасних автентичних пісенних зразків, записаних учнем під час фольклорної експедиції на Івано-Франківщині, що підносить наукове значення виконаної роботи і слугує додатковим ілюстративним матеріалом до оцінок, характеристик, тверджень, висловлених у ній.

Виконана робота свідчить про велику, ґрунтовну обізнаність учня з українським фольклором, про його вміння проводити фольклористичні дослідження, добирати, аналізувати й компонувати фольклорні твори.

У цілому дослідження концептуальне, його продумана структура дає змогу висвітлити обрану тему багатоаспектно, глибинно. З мовного погляду наукову роботу оформлено на належному рівні.

Дослідницька діяльність Г.Деева в царині української фольклористики свідчить про щире вболівання за збереження пісенних скарбів нашого народу.

Науковий керівник: /підпис/

Педагогічний керівник:/підпис/

РЕЦЕНЗІЯ

на наукову роботу учениці 11-А класу Ольги Приказюк
за темою “Життєвий та творчий шлях Івана Гончара”

Так драматично складалася українська історія, що впродовж багатьох століть колоніальні режими відмовляли українцям у праві берегти духовний та інтелектуальний набуток рідного народу, цей найцінніший свій скарб; усі найяскравіші вияви творчого генія українців нещадно нищилися, розкрадалися, приховувалися. Але, на наше щастя, траплялися сміливці, що всупереч усім заборонам та гонінням, репресіям та переслідуванням мужньо, одержимо й натхненно збирали, зберігали, вивчали й популяризували нетлінні клейноди українського духу. Серед цих подвижників чільне місце займає Іван Гончар – митець, етнограф, духовний провідник українського народу в 60-80-і роки, палкий і гідний продовжувач давніх традицій українознавства, невтомний збирач і дослідник народної спадщини, послідовний служитель Добра і Світла.

Дослідження Ольги Приказюк присвячено драматичній і щасливій долі цього великого Українця. Робота розгортається в трьох планах: біографічному, який передбачає детальний виклад найголовніших подій непростого, насиченого злетами і зрадами життя Івана Гончара; мистецтвознавчому, у якому головна увага зосереджується на дослідженні скульптурного й малярського доробку митця, визначенні естетичної вартості всього, що зроблено ним у мистецтві, з'ясуванні його місця в українській культурі; українознавчому, який передбачає встановлення головних напрямів дослідницької та збирацької діяльності Івана Гончара в царині національної етнографії. Окрему частину роботи присвячено становленню й функціонуванню провідного осередку духовного життя України – Музею Івана Гончара.

Ольга Приказюк докладно з'ясовує найголовніші складники особистості І.Гончара як людини, митця, науковця, громадського діяча (колосальна працездатність, велика жертвність і одержимість ідеєю збереження й примноження духовної спадщини нашого народу, підпорядкованість життя великій ідеї служіння рідному краю, принциповість і незламність, відданість у праці для блага народу й Вітчизни, у служінні національним ідеалам). Спираючись на документальні джерела, учениця чітко визначає ті події, що стали етапними в біографії Івана Гончара, виявляє зв'язок його життєвої долі з долею Батьківщини, найголовнішими подіями в українській історії. Численним набуткам майстра на мистецькому й етнографічному полі, на ниві громадської роботи дається розлога, об'єктивна, науково виважена й умотивована характеристика. Маючи комплексний характер, робота О.Приказюк відзначається глибиною осягнення теми, усебічністю її висвітлення, змістовною ґрунтовністю. Великим здобутком роботи є те, що учениця не обмежується суто

інформаційним аспектом фактичного матеріалу, а й намагається дати йому аналітичну оцінку.

Чітка, продумана структура роботи дає змогу повно й вичерпно висвітлити тему. Мова та стиль дослідження рафіновано наукові.

Виконана робота свідчить про високий рівень гуманітарної освіти учениці, сформованість у неї стійкої системи гуманістичних поглядів та національних ідеалів.

Науковий керівник: /підпис/

Педагогічний керівник: /підпис/

Керівник секції: /підпис/

РЕЦЕНЗІЯ

на наукову роботу учениці 11-А класу Катерини Загорської
за темою “Олена Теліга: шляхи життєвої та творчої долі”

Ще донедавна історія української літератури являла собою книгу з величезною кількістю вирваних сторінок – було чимало яскравих, самобутніх, надзвичайно талановитих письменників, сама лишень згадка про яких – їхнє життя, творчість, внесок у літературу – була під заборonoю. Це і представники старшого покоління української творчої інтелігенції, які рішуче рвали пута духовної та інтелектуальної неволі, це і митці Розстріляного Відродження, які піднесли рівень рідного письменства до європейських верховів і цим заслужили немилість радянської тиранії, але передусім така доля – замовчування, викреслення з історії літератури, оганьблення – спіткала літераторів української діаспори, котрі з тих чи інших причин залишили рідний край, але не поривали з ним духовного зв'язку.

Наукову роботу Катерини Загорської присвячено дослідженню життєвого та творчого шляху однієї з таких постатей, без яких нині годі й уявити літературний процес в Україні, її духовний космос і суспільне буття – національної героїні, непересічної жінки, високоталановитої поетеси Олени Теліги.

Дослідження є чітко структурованим – воно поділяється на дві приблизно однакові розміром частини, кожна з яких підпорядкована одній меті – щонайповнішому висвітленню життєдіяльності О.Теліги. У біографічному розділі дослідження на багатому фактичному матеріалі (епістолярій, мемуаристика, автобіографічна поезія) з'ясовуються найголовніші етапи життєвої долі О.Теліги, виокремлюються чинники, що мали визначальний вплив на становлення світогляду, ідеалів поетеси, її особистості в цілому, провідні риси її характеру та їх реалізація в конкретних учинках, психологічно тонко простежується складна еволюція цієї видатної жінки від аморфної, невизначеної у своїх пріоритетах свідомості до зрілої, національно визначеної, нонконформістської позиції. Життєвий шлях О.Теліги досліджується в широкому культурно-історичному контексті доби, у зв'язках із життєвими долями її однодумців (Д.Донцова, Є.Маланюка, У.Самчука, О.Ольжича, Н.Лівицької-Холодної та ін.) з визначенням

спільного та відмінного в їхніх біографіях, що дає можливість рельєфніше показати долю поетеси, її складність, драматизм. Особливо цікавим та результативним є намагання учениці подати багатогранний психологічний портрет О.Теліги, пов'язати її душевну конституцію із глибинними пластами національної психіки.

У другому розділі дослідження – “Творчість Олени Теліги” – дається вичерпна характеристика О.Теліги як майстра художнього слова, визначаються складові її неповторного, унікального поетичного світу: провідні мотиви, теми й образи її поезій, світогляд авторки, стильові особливості, формальні параметри (передусім ритміка) та ін. Аналіз творчості поетеси здійснюється в тісному зв'язку з її життєвою долею, тонко і точно визначаються автобіографічні мотиви лірики О.Теліги, ґрунтовно характеризуються психологічні аспекти її творчості, закоріненість поетичного світу авторки у визначальній ідеології її покоління – ідеології націоналізму.

Робота свідчить про значну методологічну підготовленість учениці, про досконале оволодіння нею основами проведення сучасного аналізу художнього твору в усьому його методичному розмаїтті, уміння розглядати твір у єдності змісту та форми, з урахуванням його родової, видової, жанрової специфіки. Стиль викладу наукового матеріалу, застосований у роботі, – яскраво образний, напівбелетризований.

Науковий керівник: /підпис/

Педагогічний керівник: /підпис/

Керівник секції: /підпис/